

Множення інтегральних показників ефективності та ризикованості господарської діяльності дозволить оцінити базовий рівень конкурентоспроможності промислового підприємства у середині досліджуваної групи промислових підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Визначення оптимальної стратегії розвитку регіону шляхом забезпечення постійного моделювання соціально-економічних процесів. Проблеми формування нової економіки ХХІ століття: III Міжнародна науково-практична конференція. Дніпропетровськ. 23–24 грудня 2010 р. Том 3. С. 51–54
2. Makarenko S., Oliinyk N., Kazakova T. Improving the Method Approach to the Rating Evaluation of Employees as Professional Career Development. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4, No. 5 December. P. 179

УДК 334.012.6:65.012.6

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Сментина Н.В., д.е.н., проф., Одеський національний економічний університет
Фіалковська А.А., к.е.н., доц., Одеський національний економічний університет

Розвиток підприємництва є необхідною умовою для формування конкурентного середовища та забезпечення соціально-економічного розвитку країни в цілому й окремих територіальних утворень. Підприємницька діяльність виступає своєрідним каталізатором економічного розвитку та зростання, а саме сприяє структурним змінам в економіці, збільшенню обсягів виробленої продукції (товарів та послуг), активізації інвестиційної та інноваційної діяльності, підвищенню рівня зайнятості, якості трудового потенціалу й ефективності праці, а також раціональному та ефективному використанню ресурсів.

Ефективне здійснення підприємницької діяльності потребує наявності сприятливого підприємницького середовища. Проте у 2020 році підприємницький сектор зазнав значного удару. Запровадження карантинних обмежень, пов'язаних із необхідністю подолання наслідків пандемії COVID-19, стало справжнім викликом для підприємців всього світу та, зокрема, України. Так, згідно досліджень аналітичного центру «Слово і діло», Україна посіла четверте місце серед країн світу за тривалістю карантину (загалом 102 дні) [1]. Як наслідок, багато підприємців були вимушені частково або повністю призупинити свою господарську діяльність. Це, в свою чергу, призвело до зниження рівня зайнятості у всіх регіонах країни. Багато суб'єктів підприємницької діяльності зазнали значних фінансових втрат та опинилися на межі банкрутства.

Перед підприємцями постала необхідність швидкої адаптації до нових умов господарювання як за допомогою власних зусиль, так і за рахунок певної підтримки з боку держави. Та, якщо великі підприємства, як правило, мають певний резерв для запобігання банкрутству в умовах глобальних викликів, то мікро-, малі та середні підприємства, які забезпечують велику кількість робочих місць, опиняються у зоні ризику за відсутності підтримки, насамперед, з боку держави, а також браку знань щодо взаємодії з інституціями підтримки підприємництва та використання можливостей проєктів міжнародної технічної допомоги.

З огляду на значення підприємництва для економіки країни, підприємці потребують підтримки для започаткування та розвитку власної господарської діяльності. Під підтримкою підприємницької діяльності ми розуміємо сукупність дій з боку державних установ,

недержавних організацій та міжнародних донорів, які спрямовані на створення можливостей для відкриття, ефективного функціонування та розвитку підприємницьких структур. Іншими словами підтримка підприємництва полягає у створенні сприятливої інфраструктури підтримки підприємництва. Інфраструктура підтримки та розвитку підприємництва являє собою сукупність державних, приватних, громадських та міжнародних інститутів (організацій, установ і об'єднань), діяльність яких спрямовано на забезпечення інформаційної, законодавчої, фінансової та матеріально-технічної підтримки суб'єктів підприємництва та підвищення ефективності їх діяльності. До елементів такої інфраструктури можна віднести органи державної влади та місцевого самоврядування, що опікуються проблемами розвитку підприємництва, торгово-промислої палати, фонди підтримки підприємництва, міжнародні асоціації та мережі інституцій підтримки та розвитку підприємництва тощо.

Найголовніша функція такої інфраструктури – створення умов для ефективного здійснення підприємницької діяльності суб'єктів малого бізнесу, подолання труднощів та вирішення проблем, пов'язаних з відсутністю знань, досвіду з питань ведення бізнесу, доступу до кредитів та необхідної інформації, сприяння створенню нових робочих місць, подолання диспропорцій в економічному розвитку областей, збільшення експортної спроможності малих підприємств, зростання виробництва та його структурна перебудова, спрощення доступу малого підприємництва до сучасних інноваційних технологій [2, с. 98].

Особливої актуальності забезпечення підтримки та розвитку підприємництва набуває в умовах глобальних викликів сьогодення, зокрема, пов'язаних із пандемією COVID-19. Відповідно до даних, опублікованих на сайті Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, інфраструктура підтримки підприємництва в Україні представлена великою кількістю інституцій. Найбільша кількість інституцій підтримки підприємницької діяльності зосереджена у столиці. Проте діяльність цих інституцій розповсюджується не лише на м. Київ та Київську область. На жаль, не дивлячись на досить позитивні статистичні данні, багато інституцій існують лише номінально, деякі на сьогодні вже припинили своє існування, а діяльність окремих інституцій не забезпечує в повній мірі потреби суб'єктів підприємництва.

За останні роки процес формування інституцій підтримки підприємницької діяльності в Україні значно активізувався. Це пов'язано, на нашу думку, перш за все, з усвідомленням органами місцевого самоврядування, зокрема керівництвом об'єднаних територіальних громад, ролі підприємництва для забезпечення місцевого економічного розвитку. Крім того активізували свою діяльність на території нашої країни міжнародні асоціації та мережі інституцій підтримки та розвитку підприємництва. Все це сприяє розвитку інфраструктури підтримки підприємництва. Органи державної влади усвідомлюють важливість стимулювання підприємницької діяльності, оскільки саме розвиток бізнесу органи публічної влади розглядають як засіб вирішення проблем зайнятості, підвищення добробуту громадян, пом'якшення соціальних проблем, а також, що набуває все більшої ваги в сучасних умовах, – як дієвий інструмент інноваційного розвитку економіки та засіб підвищення конкурентоспроможності країни на зовнішніх ринках [3, с. 6]. Також спостерігаються певні позитивні ініціативи з боку державних інституцій. Проте в Україні доволі погано налагоджено взаємодію органів державної влади з підприємницьким сектором, що знижує ефективність інфраструктури підтримки бізнесу в цілому.

Відсутність синергії між підприємцями та державою можна пояснити низьким рівнем довіри. Так, в рамках програми міжнародної технічної допомоги «Конкурентоспроможна економіка України», яка реалізується компанією «Кімонікс Інтернешнл Інк.» та фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), було проведено дослідження (у формі опитування підприємців), що дозволило виділити основні перешкоди для ведення бізнесу в Україні (рис. 1).

«Україна в світовому економічному просторі: сучасні виклики та інноваційні рішення»

Рис. 1. Найбільші перешкоди для ведення бізнесу в Україні у 2019 році
Джерело: [4, с. 15].

Як видно з рис. 1 однією з найвагоміших перешкод для розвитку бізнесу все ще залишається корупція. Невтішним є той факт, що цей показник збільшився більш ніж у 2 рази у порівнянні із 2016 роком, коли було проведено подібне дослідження. Наявність корупційних проявів та невизначеності законодавства є дуже вагомими факторами, які гальмують розвиток підприємництва в Україні. Ці перешкоди значно знижують рівень довіри підприємців до влади, що значно знижує чи в деяких випадках унеможливорює ефективну взаємодію суб'єктів підприємництва із державними або регіональними інституціями підтримки підприємництва.

Отже, формування ефективної інфраструктури підтримки підприємницької діяльності є важливим для забезпечення розвитку мікро-, малого та середнього підприємництва, що має значно менші резерви для усунення наслідків економічної нестабільності у порівнянні з великими підприємствами. Так більшість суб'єктів малого підприємництва (а це близько 4 млн робочих місць) втратили до 75% доходів. За оцінками Програми розвитку ООН, проведеного у жовтні 2020 року, через наслідки пандемії COVID-19 понад 10% вітчизняних малих та середніх підприємств опинилися на межі банкрутства та можуть невдовзі закрити свій бізнес [5]. Не дивлячись на досить велику мережу інституцій підтримки підприємництва, діяльність багатьох з них носить декларативний характер та не забезпечує в повній мірі потреби суб'єктів підприємництва. Процес формування ефективної інфраструктури підтримки бізнесу в Україні стримується низьким рівнем довіри підприємців до влади та, як наслідок, відсутністю налагодженої взаємодії. Ключовим напрямом забезпечення ефективної підтримки та розвитку підприємництва в умовах глобальних викликів вбачається налагодження ефективної взаємодії між інституціями різних форм власності. Перспективи майбутніх досліджень у сфері підтримки та розвитку підприємництва пов'язані з розробкою ефективного механізму взаємодії держави, бізнесу та міжнародних донорів задля забезпечення розвитку підприємницької діяльності в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коронавірус у світі: скільки тривали локдауни у різних країнах / Аналітичний портал «Слово і діло». – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2020/12/03/infografika/svit/koronavirus-sviti-skilky-tryvaly-lokdauny-riznyx-krayinax>.
2. Добрава Н.В. Інфраструктура підтримки малого підприємництва в Україні та на регіональному рівні / Н.В. Добрава // Науковий вісник. Одеський національний економічний

університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2013. - №18 (197). – С. 97–106. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4299>.

3. Інституції підтримки підприємництва: концепції, особливості, моделі. Центр громадської експертизи, Представництво Фонду Фридріха Науманна в Україні, Програма USAID «Лідерство в економічному врядуванні». – 2016. – 176 с. – Режим доступу: https://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2016/06/Catalogue-2016_web3.pdf.

4. Оцінка реалізації стратегії розвитку малого та середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року та подальші напрями політики: системний звіт / USAID KEY. – 2020. – Режим доступу: https://boi.org.ua/media/uploads/system_bigproblemssmallbusiness/3_2020_system_ua.pdf.

5. Красота О.В., Кір'єв І.С. Особливості розвитку малого підприємництва в умовах порушення макроекономічної стабільності / Ефективна економіка. – 2021. – №2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8671>.

УДК 338.3(470+571)

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРИЄДНАННЯ СУБ'ЄКТІВ РИНКУ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ В УКРАЇНІ

Бондаренко О.В., к.е.н., наук. співробітник, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Одним з важливих факторів, що заважає розвитку в Україні ринку інноваційних технологій та створює інвестиційні бар'єри для його суб'єктів, є існуючі проблеми при підключенні до мереж інженерної інфраструктури. Це викликає необхідність вдосконалення процесу технологічного приєднання суб'єктів ринку інноваційних технологій до мереж інженерно-технічного забезпечення їх діяльності. Тому треба визначити проблеми, пов'язані з підключенням до інженерних мереж (в сфері енерго-, водо-, тепло- і газових постачань), у суб'єктів ринку інноваційних технологій та знайти шляхи їх усунення.

Порівняльний аналіз інформації з сайтів постачальників ресурсів - монополістів у чотирьох великих містах з різних регіонів України свідчить, що існує низка проблем при підключенні до інженерних мереж, а саме: складність і непрозорість процедури приєднання до інженерних мереж, особливо при виготовленні Технічних умов, та відсутність чітких термінів для здійснення робіт щодо приєднання до інженерних мереж. Усе це створює живильне середовище для проявів корупції та призводить до зростання грошових і часових витрат підприємців - суб'єктів ринку інноваційних технологій.

Враховуючи те, що всі роботи (у тому числі розробка проектної документації) передбачається виконувати за рахунок замовника, в Технічних умовах не існує ніяких обмежень ані щодо обсягів, ані щодо вартості, при визначенні необхідних для виконання робіт. Користуючись цим, організації - постачальники ресурсів можуть включати до Технічних умов набагато більші обсяги робіт, ніж потрібні для підключення конкретного об'єкту.

Після видачі Технічних умов замовник самостійно розробляє проектну документацію, погоджує її з організацією-постачальником, будує об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури і передає їх організації-постачальнику безкоштовно. Це значно погіршує інвестиційний клімат у країні та призводить до зниження притоку інвестицій.

Серед інших причин зловживань і необґрунтованих вимог для підготовки Технічних умов на приєднання до інженерних мереж є відсутність загальнодоступної та вірогідної інформації про: наявні потужності, схеми проектних планувальних обмежень, магістральні